

NEO-LIBERAL (YENİ SAĞ) POLİTİKALAR VE ENGELLİLER

Hakan Acar

Özet: 1980' den itibaren politikada, teknolojiye ve ekonomide yaşanan büyük değişim toplumlar üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Dünyada büyük ölçüde hakim olan neo-liberal düşünce temel yapısal değişimleri de beraberinde getirmiştir. Sosyal devlet anlayışı büyük ölçüde gözden düşmüş ve sosyal harcamalar önemli ölçüde kesintiye uğramıştır. Yaşanan bu dönüşüm birçok nüfus grubu gibi engellileri de etkilemiştir. Bu makalede neo-liberalizmin doğası ve varsayımları tartışılacak ve neo-liberal politikaların engelliler üzerine olası sonuçları incelenecektir.

Abstract: Since 1980's great changes in policy, economy and technology have created important effects on societies. Neo-liberal thinking which is mainly dominant in the worldwide bring along with fundamental changing. Social state model fallen into disfavor and social expenses interrupted in a large measure. This transformation has been effected disabled people like many other populations. In this article the nature and hypothesis of neo-liberal paradigm will be discuss and possible effects of neo-liberal policies on disabled people will be examined.

Giriş

Özellikle son 20 yılda sıkça eleştirilen ve gözden düşen Keynesyen refah devleti yerini hızlı bir biçimde neo-liberal olarak tanımlanan politik akıma bırakmaktadır. 1980'li yıllardan itibaren ABD ve İngiltere'de hakim olmaya başlayan liberal politik iklim bugün özellikle bilim, siyaset ve basın çevreleri tarafından geniş toplum kitlelerine tek doğru olarak sunulmaktadır. Dolayısıyla 1980'lerden itibaren özelleştirmeler, devletin hantallığı, verimsizliği, kapitalist düzenin demokrasi ve insan haklarıyla

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu

olan yakın ilişkisi gündelik hayatımızda en sık duyduğumuz ve tartıştığımız konular arasına girmiştir.

Dünyanın ve dolayısıyla ülkelerin içine düştüğü ekonomik darboğazların tek ve yegane nedeni devletin ekonomiye yaptığı müdahaleler olarak belirtilmiştir ve medya kuruluşlarının da büyük desteğiyle liberal sistem dünya ülkelerinin hemen hemen tamamında doğru olarak kabul edilmiştir. Tarihin sonunun geldiği, küreselleşmenin kaçınılmaz bir olgu olduğu, liberal düşünce sisteminin tek doğru olduğu gibi tezlerle gerçek anlamda bir dezenformasyon süreci başlamıştır. Karataş' ında belirttiği gibi, eleştiriler, sosyal adaleti sağlamanın aracı olarak görülen ve geliştirilen kurumlar ve devletin ekonomide kazandığı ağırlık üzerine yoğunlaşmaktadır (8:278).

Bu süreçte bazı uluslararası kuruluşların liberal doktrinin uygulanması için gösterdiği çabalar da son derece etkili olmuştur. Dışa bağımlı kalkınma anlayışı nedeniyle ekonomileri orta vadede çöken birçok ülkede liberal uygulamalara geçilmesi açıkça dayatılmıştır. İnsel' inde belirttiği gibi

“Dünya Bankası, 1980’ lerde, kaynaklarının büyük bölümünü kalkınmakta olan ülkelere “yapısal uyum politikaları” nın hayata geçirilmesine yöneltti. Bu politikalar bir stabilizasyon programının ardından, pazar ekonomisi mekanizmalarının ekonomiye hakim olmasına, kamu kesiminin mal ve hizmet üretimine hızla son verilmesine ve kamunun düzenleyici müdahale olanaklarının daraltılmasına dayanan yapısal dönüşümü hedefliyorlardı. Hemen hemen hiçbir ülkede gönüllü bir seçim sonucu benimsenmediler..... Yapısal uyum politikaları aynı zamanda kalkınmakta olan ülkelerin ekonomilerinin de küreselleşme dinamiğine dahil edilmeleri için gerekli zemini yaratıyordu” (6: 62).

Hakimiyetini açıkça ilan eden liberal düşünce, yeni ve tartışmaya açık birçok düzenlemeyi de beraberinde getirmiştir. 1930’lardan itibaren büyük kabul gören sosyal devlet anlayışının yerini alan neo-liberal düşünce toplumun bir çok kesimini yakından ilgilendiren uygulamaları hayata geçirmiştir. Bu uygulamalardan en çok etkilenecek kesimlerin ise toplumsal yapıda sesini en az duyurabilen gruplar olacağı açıktır. Yoksullar, tarım emekçileri, ücretliler ve özellikle engelliler yeni politikalarla etkilenecek grupların başında yer alacaktır.

Bu çalışmada neo-liberal politikaların engellilerin toplumsal bütünleşmesi üzerindeki etkileri konu alınacaktır. Makalenin ilerleyen

bölümlerinde bahsedileceği gibi sosyal devletin engelliler için anlamı ve önemi son derece büyüktür. Neo-liberal politikalar ise açıkça belirtildiği gibi sosyal harcamaları tamamen reddetmektedir. Bu nedenle 1980'lerden itibaren uygulanmaya başlanan neo-liberal (yeni sağ) politikalarının engelliler açısından irdelenmesi önem taşımaktadır.

Neo-Liberalizm; Doğası, Varsayımları

Neo-liberalizmin dayattığı toplumsal düzeni daha iyi anlamak için kuşkusuz neo-liberalizm üzerine detaylı bir okuma yapmak gereği vardır. Bu açıdan dilimize çevrilmiş veya ülkemizdeki düşün adamları tarafından yazılmış yeteri kadar eser olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bu çalışmada liberal görüşler ve karşı görüşler olabildiğince bir arada sunulmaya çalışılmıştır.

Liberal doktrin dünya tarihinin en eski politik açılımıdır. 1929 'da yaşanan büyük bunalımdan sonra liberalizm büyük ölçüde etkisini kaybetmiş ve modifiye edilerek Keynesyen refah devleti modeli ortaya çıkmıştır. Buna karşın Talas' ın belirttiği gibi "özellikle 1980'li yıllardan bu yana Prof. Milton Friedman'ın liberalciliğe ve kapitalist düzene övgülerle dolu düşüncelerinin dünyada yaygınlığa ve oldukça geniş bir onaya ulaşmasından sonra bir ikinci yeni liberalcilik olayına tanık olunmaktadır (14: 3).

20. Yüzyılda çalışan sınıfın politika sahnesine doğru ilerleyişi ve devamında sosyalizm, sosyal demokrasi ve refah devleti kavramları hakimken günümüzde iş dünyası, orta sınıf ve alt sınıf (underclass) kavramları hüküm sürmektedir ve kullanılan yeni dil piyasanın dilidir. Jill Quadagno' ya göre sosyal güvenlik temelli refah devletinden sermaye yatırımı temelli refah devletine ve dolayısıyla hükümetten piyasaya ve toplumdaki bireye doğru bir geçişe işaret etmektedir. (10: 105-106).

Liberal düşüncenin temeli fizyokrat düşüncede (Tanrının insanlara sunduğu ve varlıklarını sürdürebilmelerinin koşullarını, gereklerini belirleyen tanrısal düzen) yatmaktadır. Liberal düşünceye göre devletin görevini, işlevlerini en alt düzeye çekmek, kutsal mülkiyeti korumak, büyük bayındırlık işlerini yürütmek, adaleti ve güveni sağlamak gibi çok dar, bireyin yapamayacağı alanlarla sınırlamak esastır (14: 4).

Gerek teoride, gerekse teoriye dayalı siyasi tatbikattaki büyük farklılıklar, 19. Yüzyıldan itibaren Encyclopedia Americana'daki doğru tasnifle, liberalizmin üç ayrı dala ayrılmasına ve üç ayrı model olarak tanımlanmasına yol açmıştır. Bunlar Klasik Liberalizm (Classical

Liberalizm), Yeni Liberalizm (The New Liberalism) ve Modern Liberalizm (Modern Liberalism) dir. Klasik Liberalizm, Anglo-Sakson geleneğine, John Locke' dan David Hume, Montesquieu, Adam Smith teorik çizgisine bağlı olan ve Amerikan bağımsızlığı ile liberal anayasacılık çağını açan dalın adıdır. Yeni Liberalizm, Fransız kurucu rasyonalist felsefeye ve doğru anlaşılıp uygulandığı sürekli tartışılan Rousseau'cu "milli hakimiyet teorisi" ne "birakiniz yapsınlar" formülüne bağlı olan daldır. Modern liberalizm ise 20. Yüzyılda yeni liberalizmin Keynes'ci, "refah devleti" projesiyle bütünleşmesi sonucu aldığı görünümün adı olarak kullanılmaktadır (2: 23).

Ülsever (15: 5-6) liberalizmin temel taşlarını şu şekilde açıklamaktadır.

- a- Toplumculuğu değil bireyciliği ön plana alan,
- b- Pozitif değil, negatif özgürlük anlayışına dayalı, bireyin hangi haklara sahip olduğunun hukuklaşması yerine onun eylem özgürlüğüne hangi durumlarda müdahale edileceğinin hukuklaşması temelinde yükselen,
- c- Yaygın ve baskıcı değil, "sınırlı" devlet isteyen sadece iç ve dış güvenlik ile yargı faaliyetlerini yüklenen bir devlet nosyonunun savunan,
- d- Piyasaya sosyal adalet adına yapılacak her yeniden dağıtımçı müdahalenin sonuçta gelir dağılımını daha da kötüleştiriceğine inanan,
- e- Piyasa ekonomisinin iktisadi dengeleri kendiliğinden kurmasını ve böylece sosyal adaletin de tesis edilmesini esas alan bir felsefe ve ideolojidir.

Coburn ise neo-liberalizmin temel ilkelerini şu şekilde sıralamaktadır;

- Üretimde ve dağıtımda kaynakların en iyi dağıtılması için en iyi ve etkili araç piyasadır.
- Toplumlar özerk bireylerden oluşurlar ve bu bireyler daha çok maddesel veya ekonomik nedenlerle motive edilirler.
- Rekabet, yeniliklerin ortaya çıkması için piyasanın kullandığı en önemli araçlarından biridir (3: 138-139).

Görüldüğü gibi liberal düşüncenin temelleri bireye ve bireysel girişime verilen önemde yatmaktadır. Liberal düşüncede devletin ekonomik ve sosyal yaşama müdahalesinin en alt düzeyde tutulması ve bireysel girişimin öne çıkartılması esastır. Temel nokta ise piyasanın herhangi bir müdahale olmaksızın "görünmeyen bir el" tarafından idare edileceğine olan inançtır. Bu nedenle devletin ekonomik yaşama katılımının ve/veya müdahalesinin etik açıdan doğru olmadığına ve bu müdahalelerin ekonomik yaşamı olumsuz etkileyeceğine inanılır. Devletin ekonomik alanda yer almasının ise haksız rekabete yol açacağı düşünülür. Yukarıda

bir özet şeklinde verilen tanımlamalar ışığında neo-liberalizm kelimesini de irdelemek yararlı olacaktır. Bilindiği üzere İngilizce neo kelimesi “yeni” ve/veya “yeni olan” anlamını taşımaktadır. Neo-liberalizm yeni liberalizm demektir. Buradan da bahsedilen siyasi düşüncenin liberalizmin yenilenmiş veya İngilizce deyimiyle modifiye edilmiş yani değiştirilmiş versiyonu olduğunu anlamaktayız. Ancak yukarıda verilen tanımlara göre son 20 yıldır politik yaşamımızı sarsan bu düşünce sisteminin yeni bir tarafını görmek oldukça zordur. Neo-liberalizm adıyla dayatılan siyasi düşüncenin temel taşlarını, devletin küçülmesi, kamu kuruluşlarının özelleştirilmesi, piyasanın liberalleştirilmesi, devletin müdahale olanaklarının daraltılması gibi noktalar oluşturmaktadır. Dolayısıyla bir çok açıdan yeni bir tarafı yoktur. Bize sunulan klasik liberalizmden başka bir şey değildir. Liberal görüşleriyle tanınan Berzeg’ de bu görüşü desteklemektedir.

“Bazı yazarlar, yeni gidişi “neo liberalizm” adıyla tanıtırıyorlar. Bununla “yeni liberalizm” anlamını kastediyorlarsa, bir tekerrüre ve tersliğe yol açıyorlar. Devletin ekonomideki etkinliğinin azaltılması, bürokratik yapısının daraltılması yönündeki çağdaş değişim, ancak klasik liberalizme dönüş olarak tanımlanabilir” (2: 25).

Neo-Liberalizmin Yükselişi, Sosyal Devletin Çöküşü

Sosyal devlet anlayışının gözden düşmesi ve ekonomilerin ortalama yirmişer yıl arayla düştüğü bunalımların nedeni olarak sosyal harcamaların gösterilmesi sonucunda sosyal hakların gerilemesi kaçınılmaz olarak karşımıza çıkmıştır. Yaklaşık olarak 30 yıldır devam eden bu süreçte toplumların büyük bölümü olumsuz olarak etkilenmiştir. Reel ücretler düzenli olarak düşmüş, tam istihdam hedefinden vazgeçilmiş, işsizlik oranları gelişmiş ülkelerde dahi ciddi boyutlara ulaşmıştır. Özellikle neo-liberal politikalar uygulayan ülkelerde sosyal harcamalarda önemli kesintilerde bulunulmuştur.

Sosyal devlet kendisini, sosyal politikalar uygulayan, toplumun ezilen kesimlerinin ihtiyaçlarını gözetken, sağlık, eğitim, iş, sosyal güvenlik ve sosyal refah gibi kamusal ihtiyaçlara karşılık veren devlet olarak takdim etmektedir (5:147). Refah devleti uygulamalarındaki temel amaç piyasanın ürettiği eşitsizlikleri modifiye etmek ve devletin yapacağı müdahalelerle toplumsal eşitsizlikleri ortadan kaldırmak, sosyal kaynaklara ulaşabilmenin tam olarak piyasa tarafından belirlenmesini önlemektir. Böylelikle teoride ve pratikte kaynaklara erişim güçlüğü çeken veya çektiği varsayılan nüfus gruplarının çeşitli programlar veya daha geniş anlamda düzenlemeler yoluyla desteklenmesi

öngörülmektedir. Neo-liberaller ise eşitsizlik ve eşitlik üzerine özel bir ilgi göstermezler, onlar için pazar (market) en iyi dağıtım aracıdır ve piyasa ihtiyaçları ve kaynakları en ideal şekilde dağıtılabilir. Liberaller piyasanın kendilerine sunduklarını kabullenme eğilimindedirler. Dolayısıyla devletin ekonomik yaşama müdahalesini hem etkisiz bulurlar hem de bunun etik olmadığını düşünürler (3:139).

Anlaşıldığı gibi, neo-liberal politikalar piyasanın “en iyiye” ulaşmada en önemli araç olduğunu ve piyasaya yapılan herhangi bir müdahalenin olumsuz sonuçlar doğurabileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla refah devletinin temelini oluşturan gelir transferleri neo-liberal görüşte tamamen ortadan kalkmaktadır. Bu durum bir çok soruyu akla getirmektedir. Her şeyden önce liberal görüşe inananların savunduğu gibi piyasanın “görünmeyen el” inin en iyi toplumsal ortamı yaratacağı iddiası 1929’ da ki büyük bunalımla beraber çürütülmüştür. Dahası toplumsal üretime çeşitli nedenlerle katılamayan nüfus gruplarının desteklenmemesinin önemli sonuçlar yaratacağı açıktır. Bu da liberallerin belirttiği gibi, demokratik bir toplumdan çok, güçlünün yaşama hakkının olduğu, güçsüzlerin ise topluma katılımlarının kısıtlandığı bir dünya yaratır. Açıkça, ekonomik gücü olan grupların en iyi hizmeti alacağı bir sistem yaratılmak istenmektedir. Aşağıdaki alıntı bu duruma ilişkin güzel bir örnektir.

Alt sınıfların çocukları artan bir biçimde alt sınıf okullara gidiyorlar. Bu okullar ailelerin ilgisini neredeyse hiç çekmiyor ve böylece kamu fonlarını kaybediyorlar, bu okullar yoksul bölgelerde yer alıyorlar ve bağışlardan ve fonlardan çok az yararlanıyorlar, öğretmenler bu okullarda çalışmak istemiyor ve dolayısıyla eleman bulmakta zorlanıyorlar (12).

Şengül (13:43), bu duruma ilişkin olarak son derece önemli bir tespit yapmaktadır. “Keynes’ ci politikalar tarafından belirlenen 2. Dünya Savaşı sonrası dönem bazı araştırmacılar tarafından tek uluslu projeler dönemi olarak betimlenirken 1980 sonrası dönem iki uluslu projeler dönemi olarak betimlenmektedir. Tek uluslu projeden kastedilen marjinde kalan grupların toplumsal projeden olabildiğince dışlanmamasını sağlamak iken, iki uluslu projeler bazı kesimleri dışarıda bırakmaktadır. Thatcher ve Reagan, bu türden ikili projelerin temsilcileri olarak ön plana çıkmışlar ve ekonomik anlamda işlevsel olmayan kesimleri toplumun “asalak ve işe yaramaz” unsurları olarak dışlamayı projelerinin tanımlayıcı bir ögesi haline getirmişlerdir.....Bir anlamda iki uluslu projeler, orta sınıfları, daha yüksek vergi ödemelerinin asıl nedeninin “asalak sınıflar” ve onlara yönelik refah

devleti harcamaları olduğuna ikna ederek bu kesimin desteğini almayı başarmıştır” .

Çok açık bir biçimde, neo-liberalizmin yükselmesiyle beraber toplumsal yapıda yer alan bazı gruplar dışlanmaktadır. Bir anlamda “ötekileştirilmektedir”. Bunun anlamı ise, toplumsal üretime herhangi bir nedenle katılamayan kişi ve grupların toplumla bütünleştirilmesi artık önemsenmemektedir. Bu ciddi bir politika değişikliğine işaret etmektedir. Bir başka deyişle küresel düzende Afrika Kıtasının gözden çıkartılması gibi toplumsal yapılarda da gözden çıkartılan gruplar olacaktır. Bu da eşitsizlikleri ve sorunları büyütecektir.

Gerçekten de ABD, İngiltere, Kanada ve Avustralya gibi neo-liberal politikalar uygulayan ülkelerde eşitsizlik oranları, Almanya, İsviçre gibi ülkelere göre çok daha yüksektir. Bu oranlar İskandinav ülkelerindeki oranlardan ise oldukça yüksektir. Açıkça görülmektedir ki refah devleti veya bir başka deyişle sosyal devlet uygulamaları toplumsal eşitsizlikleri gidermektedir. Piyasa, eşitsizlikleri üretmektedir ve neo-liberaller gelir kaynaklarının yeniden dağılımına (devlet tarafından yapılan düzenlemeler) karşı çıkmaktadır. Dolayısıyla daha çok piyasa oryantasyonlu rejimlerin veya bir başka deyişle neo-liberal rejimlerin daha çok eşitsizlik üreteceği söylenebilir (3:140).

Neo liberal politikaların toplumsal yapıdaki eşitsizlikleri artırdığı ve yeni uçurumlar yarattığı özellikle Birleşmiş Milletler’ in çalışmalarında ortaya çıkmaktadır. Bunun dışında da bir çok uluslararası kurumun çalışma ve raporları küresel düzeydeki eşitsizliklerin artışına işaret etmektedir.

1998 Yılı UNDP Raporuna göre zengin ve yoksul ülkeler arasındaki uçurum giderek artmaktadır. Bugün dünyadaki en zengin 15 kişinin geliri Sahra Afrikası’ nın bir yıllık gelirine eşittir. Raporda yer alan verilere göre OECD Ülkelerinde 100 Milyon insan yoksulluk içerisinde ve 37 milyon insan işsizdir. Endüstrileşmiş ülkeler arasında yapılan değerlendirmelere göre yoksulluğun en yüksek olduğu ülke ABD’dir. ABD’yi İrlanda ve İngiltere takip etmektedir. İlginç bir biçimde ABD kişi başına düşen geliri en yüksek olan ülkedir. Buna karşın İsveç, Hollanda ve Almanya insani yoksulluğun en az olduğu ülkelerdir. Rapor, yoksulluğun ve eşitsizliğin neo-liberal rejimlerin mirası olduğunu doğrulamaktadır (10:91-92).

Bir başka kaynağa göre de son otuz yıldır yoksulluk içinde yaşayan Amerikalıların sayısı sürekli artmaktadır. 1969’ da bu rakam 24.2 milyonken 1997’de 35.6 milyona çıkmıştır (Dalaker ve Naifeh, 1988).

Bununla beraber çocuk yoksulluğu da ABD' de giderek artmaktadır. 1973' de çocuk yoksulluğu oranı % 10.8 iken bu oran 1997' de % 16' ya çıkmıştır. (4:187). Görüldüğü gibi, özellikle neo-liberal (yeni sağ) politikaların uygulandığı ülkelerde toplumsal yapıda varolan eşitsizlikler artmaktadır ve sistem yeni eşitsizlikler üretmektedir. Bunun sonucunda ise iki yapılı bir toplum yapısının ortaya çıkacağını söylemek kehanet değildir. Dolayısıyla toplumdaki bir grup insan refah içinde ve yüksek yaşam şartlarında yaşarken, halkın diğer kesimi yoksulluk içerisinde yaşamını sürdürmeye çalışacaktır. Açıkça sosyal adaletten söz etmek mümkün olmayacaktır. Oysa hepimizin bildiği gibi sosyal adalet toplumsal sağlığımız için yararlıdır (11:487-488). Sosyal adaletten bahsedilmeyen bir dünyada engellilerin yaşam kalitesinden söz etmek mümkün olacak mıdır?

Engelliler için Sonuçlar

Hepimizin bildiği gibi bir çok engelli birey şartları gereği yaşamlarını sosyal destek sistemleri olmaksızın idame ettiremez. Modern dünyada engellilerin yaşam kalitelerini yükseltmek için kullanılan en önemli ve çağdaş yapılanma ise sosyal devlettir. Dolayısıyla, sosyal devlet oluşturduğu sosyal yapılanmalar ve toplumsal kurumlarla engellilerin sosyal bütünleşmelerini amaçlamaktadır. Bu aynı zamanda modern dünyanın toplumsal uzlaşma arayışını da yansıtmaktadır. Sosyal devletin getirdiği düzenlemelerle engelliler; istihdamdan, ulaşım, eğitime ve sosyal hizmetlere kadar bir çok destekleyici düzenlemeye kavuşmuş oluyorlardı. Böylece çağdaş toplumlar yaptıkları düzenlemelerle, ulusal ve evrensel düzeyde hoşgörü ve uzlaşma kültürünü yaratma ve koruma idealini geliştiriyorlardı.

Arıcı (1: 80), görme engellilere yönelik olarak yaptığı bir çalışmada; “görme engelliler için sosyal güvenlik ihtiyacı, bu özürleri nedeniyle çalışamama, iş bulamama, sonuçta ihtiyaçlarına yetecek ölçüde geliri elde edememe şeklinde ortaya çıkmaktadır...bu kitlenin sosyal ihtiyacı ortada ve acilen karşılanmak zorundadır” ifadesini kullanmaktadır. Karataş (7:254) ise engelliler ve sosyal yardımlar konulu çalışmasında “engellinin çocuk olması, ailenin giderlerini artırdığı gibi yetişkinlerin çalışmasını engelleyerek aile gelirinin azalmasına neden olur” demektedir.

Yukarıda belirtilen güçlükleri, her türlü özüre sahip olan engelli bireyler için genellemek mümkündür. Engelli birey, ister bir çocuk olsun ister bir yetişkin, kendisi ve yakın çevresi bir çok sorunla baş etmek zorunda kalacaktır. Bu sorunlar, kaldırımların yüksek olmasından, işsizliğe,

toplumsal izolasyondan, yeterli sağlık hizmeti alamamaya, eğitimsizliğe kadar uzanabilir.

Burada toplumların önünde iki seçenek bulunmaktadır. İlki, engelli ve ailesini kendi sorunlarıyla baş başa bırakmaktır ve açıkça çağdışı bir anlayıştır. İkinci yol ise toplumsal yapıdaki temel düzenleyici aygıtın yani devletin gerekli düzenlemeleri yapmasıdır. Yani sosyal devlettir. Bir başka ifadeyle herkesi içine alan, herkese uygun bir toplum modeli yaratmaktır (9: 142).

Herkesin olduğu gibi, engellilerin de sosyal devlete ihtiyaçları vardır. Dolayısıyla toplumsal uzlaşma ortamı yaratmanın başlıca aracı sosyal devleti ve kurumlarını yeniden işler hale getirmektir. Gelir transferleri, sosyal harcamalar ve kaynak aktarımları yoluyla bütünleşmeyi yaratmaktır.

Neo-liberal politikaların engelli bireyler ve gruplar için tam anlamıyla bir çöküntüye yol açacağı ise rahatlıkla söylenebilir. Gelir transferlerine, sosyal harcamalara açıkça karşı çıkan neo-liberal anlayış ve yaratmak istediği devlet yapısında engellilere yönelik düzenlemelere yer olmayacaktır. Her şeyden önce neo-liberalizmin yaratmak istediği küçültülmüş devlet yapısı, sosyal harcamalar yapacak kaynaklardan yoksun kalacaktır. Tam anlamıyla güçlünün kazandığı, üretim gücü ve şansı olmayanın ise sürekli kaybettiği bir yapı güncellik kazanacaktır. Sosyal harcamaların insanları tembelleğe alıştırdığı gibi bir argümanla yola çıkan politik söylemden engellilere yönelik politikalar beklemek ise hayalcilik olarak adlandırılabilir. Neo-liberal anlayışta yer alan piyasanın “görünmeyen eli” nin herkes için en iyiyi getireceğine olan inanç, doğal olarak toplumsal yapıya katılımımda güçlük çeken grupları tamamen toplumsal sahanın dışına itecektir.

KAYNAKÇA

1. Arıcı Kadir. “Görme Özürlülerin Sosyal Güvenlik Açısından Korunmaları”. **Görme Özürlülerin Sosyal Güvenlik Sorunları ve İstihdamı Sempozyumu**. Yayına Hazırlayan: Kasım Karataş, Altı Nokta Körlere Hizmet Vakfı Yayınları: 3, 1999: 71-86.
2. Berzeg, Kazım. **Liberalizm ve Türkiye**. Ankara: Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Yayın No: 8, 1996.
3. Coburn, David. “Income Inequality, Social Cohesion and the Health Status of Populations: The Role of Neo-Liberalism”. **Social Sciences & Medicine**. 51, 2000: 135-146.
4. Fujiura, Glenn T. ve Kiyoshi, Yamaki. “Trends In Demography of Childhood Poverty and Disability”. **Exceptional Children**. Vol: 66, No: 2, Winter 2000: 187-99.
5. İçli, Turhan. “Özürlülere Yönelik Sosyal Politikalar ve Sakatlık Tazminatı”. **Görme Özürlülerin Sosyal Güvenlik Sorunları ve İstihdamı Sempozyumu**. Yayına Hazırlayan: Kasım Karataş, Altı Nokta Körlere Hizmet Vakfı Yayınları: Yayın No: 3, 1999: 147-149.

6. İnel, Ahmet. "İki Yoksulluk Tanımı ve Bir Öneri". **Toplum ve Bilim**. 89, Yaz 2001: 62-72.
7. Karataş, Kasım. "Türkiye'de Özürlülere Yönelik Sosyal Yardımlar". **Görme Özürlülerin Sosyal Güvenlik Sorunları ve İstihdamı Sempozyumu**. Yayına Hazırlayan: Kasım Karataş, Altı Nokta Körlere Hizmet Vakfı Yayınları: 3, 1999: 253-260.
8. Karataş, Kasım (a). "Sosyal Devlet Tartışmaları". **Sosyal Hizmet Sempozyumu 1996 Toplumsal Gelişme ve Değişme Sürecinde Sosyal Hizmet**. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını, Ankara, 2001: 274-280.
9. Karataş, Kasım (b). "Özürlülerin İstihdamı ve Çalışma Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar". **Görme Özürlüler için Rehabilitasyon Deneyimleri, Yeni Rehabilitasyon Politikaları ve Meslek Tanımları**, Körlere Federasyonu Yayını, Yayın No: 4, Yayına Hazırlayan: Kasım Karataş, 2001: 141-152.
10. Macgregor, Susanne. "Welfare, Neo-Liberalism and New Paternalism: Three Ways for Social Policy in Late Capitalist Societies". **Capital & Class**. No: 67, Spring, 1999: 91-118.
11. Mellor, Jennifer M. ve Jeffrey, Milyo. "Reexamining the Evidence of an Ecological Association Between Income Inequality and Health". **Journal of Health Politics**. Vol: 26, Issue: 3, June 2001: 487-522.
12. New Statesman London, England: 1996) v. 126 (Mar. 21 1997) p. 28-9).
13. Şengül Tarık H. "Kent Yoksulluğu ve Kentlerin Parçalanması". **Tes-İş Dergisi**, Ekim-Kasım 2001: 42-48.
14. Talas, Cahit. "Liberalciliğin Geri Dönüşü ve Sonrası". **Amme İdaresi Dergisi**. Cilt: 26, Sayı: 3, Eylül 1993: 3-12.
15. Ülsever, Cüneyt. **Pratik Teoriyi Daima Aşıyor**. Ankara: Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Yayın No: 9, 1996.